

Horisontti 19.11.2015

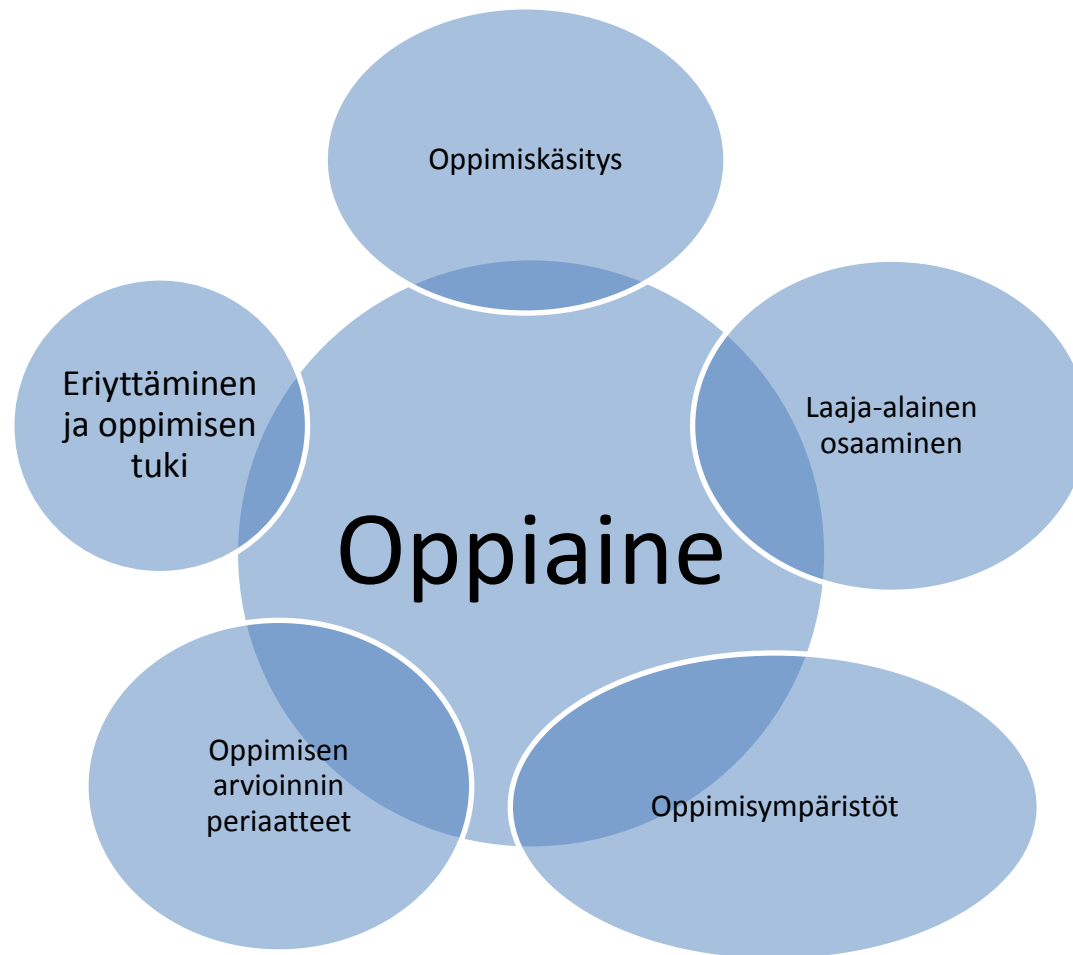

Vuosiluokkaistaminen. Mitä tehdään ennen sitä?

Oppiaineosuuksien rakenne

- ◆ Oppiaineen tehtävä (yleinen + vuosiluokkakokonaisuutta koskeva)
- ◆ Oppiaineen tavoitteet
- ◆ Keskeiset, tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet
- ◆ Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityiset tavoitteet ko. oppiaineessa
- ◆ Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ko. oppiaineessa
- ◆ Oppilaan oppimisen arviointi ko. oppiaineessa
 - keskeiset arvioinnin ja palautteen antamisen kohteet vuosiluokilla 1–2 TAI
 - arviointikriteerit 6. luokan loppuun (hyvän osaamisen taso) TAI
 - päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tärkeää on perehtyä myös siihen, miten nämä asiat sekä **siirtymävaiheet** ja vuosiluokkien tehtävät on kuvattu eri vuosiluokkakokonaisuuksissa. Jokaisen opettajan, riippumatta siitä, mitä oppiainetta tai oppiaineita hän opettaa, tulisi tutustua myös **eri oppiaineiden keskeisiin muutoksiin**.

Vuosiluokkakokonaisuudet

- tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet on määritelty **vuosiluokkakokonaisuuksittain**.
- Perusteet antavat **kokonaiskuvan** siitä, mihin tavoitteisiin pyritään vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamissa kokonaisuuksissa ja mitkä ovat näiden kokonaisuuksien aikana käsiteltävät keskeiset sisältöalueet.

Vuosiluokkaistaminen

- Paikallisessa opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään **kutakin vuosiluokkaa varten erikseen**.
- Tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä otetaan huomioon **paikallinen tuntijako** eli se, paljonko tunteja kuhunkin oppiaineeseen ja kullekin vuosiluokalle on osoitettu.
- Tällöin luodaan perusta sille, että opetuksen tavoitteisiin voidaan pyrkiä oppilaiden tarpeet ja oppimisympäristön tarjoamat mahdollisuudet huomioon ottaen sekä oppiaineelle luontevalla ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Vuosiluokittainen määrittely auttaa myös **oppilasta** näkemään, miten opinnoissa on tarkoitus edetä vuosiluokalta toiselle siirryttäessä.

Vuosiluokkakokohtaisten tavoitteiden merkitys

- **lukuvuositoldistus**, johon merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. (perusopetusasetus 10 §)
- oppilaan **itsearviointi**
- **suuntaavat** kullakin vuosiluokalla **opetusta** ja **oppimista** ja auttavat keskittymään **työskentelyssä olennaiseen**
- vastaavat myös kysymykseen: **Miksi tätä pitää opiskella?**

Eri tapoja vuosiluokkaistaa...

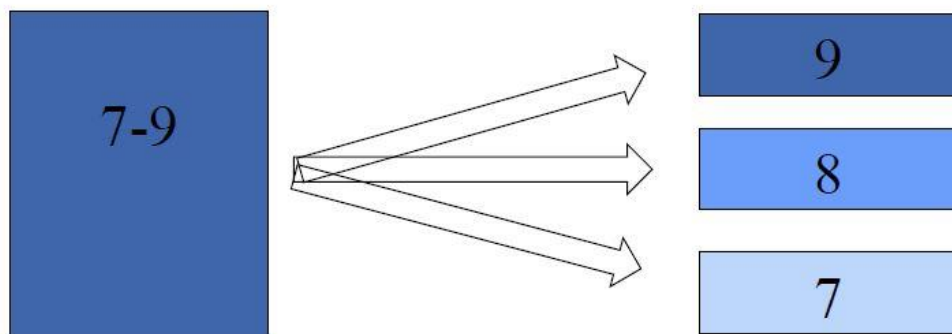
Tapa 1
Kaikkiin vuosiluokkakokonaisuudelle asetettuihin tavoitteisiin pyritään joiltakin osin kunkin vuosiluokan opetuksessa.

Tapa 2
Kullakin vuosiluokalla pyritään osaan vuosiluokkakokonaisuudelle asetetuista tavoitteista.

- Ratkaisutavasta riippumatta oppiaineen vuosiluokittaiset tavoitteet muodostavat **oppimista tukevan jatkumon**, jossa tavoitteiden vaativuus kasvaa oppiaineen opintojen edetessä. Vaativuuteen vaikuttaa tavoitteen laajuuden ohella mm. se, millä ajattelun ja työskentelyn taitojen tasolla ja millä tiedon tasolla operoidaan

Oppiaineen tavoitteiden jakamisesta vuosiluokille

Tavoitteet ja keskeiset sisällöt kasvavat vuosiluokalta toiselle
JA/TAI

Eri tavoitteet ja keskeiset sisällöt painottuvat eri vuosiluokilla

- **Oppiaineen luonteen mukainen tasapainoinen ratkaisu, jossa on tilaa yhteiselle suunnittelulle oppilaiden kanssa!**

Tavoitteiden kuvaustapa

OPETUSHALLITUS

Oppiaineiden tavoitteiden muotoilu

Esimerkki: Biologia, tavoite T2 vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on

- auttaa **oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja** sekä **ymmärtämään eliökunnan rakennetta**
- **opettajan toiminta + oppilaan toiminta + asiat/ilmiöt, joiden parissa työskennellään**

Vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden määrittelyssä olisi luontevaa käyttää rakenteeltaan samantyyppisiä lauseita

Ohjeita tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kuvaaminen vuosiluokittain

Keskeisten sisältöjen määrittely vuosiluokittain

- ◆ Kunkin keskeisen sisältöalueen kuvaus ohjaa paikallisessa opetussuunnitelmassa tehtävää keskeisten sisältöjen valintaa ja tarkastelua.
- ◆ **Sisältöjen valinta kytkeytyy aina tavoitteisiin.**
- ◆ **Sisällöt ovat välineitä tavoitteiden saavuttamiseen.**
- ◆ Vuosiluokkien keskeiset sisällöt luovat joustavat edellytykset opetuksen suunnittelulle ja laajoille kokonaisuuksille
- ◆ Keskeisiä sisältöjen määrittely tukee oppiaineen opiskelun johdonmukaista etenemistä ja eri oppiaineiden opetuksen eheyttämistä.

Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet

- ◆ Sisältöalueiden otsikointi kertoo sisällölliset painopisteet
 - Esimerkiksi suomen kieli ja kirjallisuus:
 - S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen, S2 Tekstien tulkitseminen, S3. Tekstien tuottaminen ja S4. Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
- ◆ Kunkin sisältöalueen tarkempi kuvaus ohjaa sisältöjen valitsemista ja kuvaa, miten sisältöjen kanssa työskennellään (tutustutaan, havainnoidaan, harjoitellaan, tutkitaan, syvennetään, varmistetaan)

Tavoitteen saavuttamisen arviointi

”auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita” (Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, T8, vuosiluokat 3-6)”

- Oppilaan oppimisen edistymistä ja osaamisen tasoa arvioidaan aina **suhteessa tavoitteisiin** eli esimerkiksi edellä kuvatun tavoitteen osalta arvioidaan sitä, miten oppilaan taito suunnitella ja tuottaa tekstejä on syventynyt ja miten hän käyttää monipuolisesti teksteissään sanastoa ja kieliopillisia rakenteita.
- Osaamisen tason arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteisiin sisältyviä **6. vuosiluokan arvioinnin kriteereitä ja päättöarvioinnin kriteereitä**. Kriteerit kuvaavat, mitä oppilaan osaamiselta odotetaan 6. vuosiluokan päättyessä ja päättöarvioinnissa, jotta oppilas saavuttaa hyvän/arvosanan 8 tason.

Kognitiiviset prosessit, Krathwohl (2001)

Kognitiivisiin prosesseihin liittyvät tiedon ulottuvuudet

- Fakta- ja käsitetieto
- Menetelmätieto
- Metakoanitiivinen tieto

Kysymyksiä pohdittavaksi

- Eräissä oppiaineissa – uskonnossa, äidinkielessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä sekä vieraissa kielissä – on useita oppimääriä. Kaikkien oppimäärien tarjoaminen ei ole opetuksen järjestäjää velvoittavaa. Opetussuunnitelmat laaditaan vain niihin oppimääriin, joita tarjotaan. Mitkä opetussuunnitelmat laaditaan?
- Miten oppiaineen tehtävässä kuvatut näkökulmat otetaan huomioon oppiaineen opetuksessa?
- Millä tavoin oppimiskäsitys näkyy oppiaineen opetuksen kuvauksessa?
- Millä tavoin opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt jaetaan vuosiluokille niin, että opetus on tavoitelähtöistä ja keskeiset sisällöt valitaan sen perusteella, että niiden opiskelu edistää tavoitteen saavuttamista? Miten vältetään pikkutarkat sisältöluettelot ja sisällön paisuttaminen?
- Miten oppimisympäristö ja työtavat kuvataan niin, että ne edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista ja tukevat kaikkien oppilaiden oppimista?
- Miten kuvataan ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppiaineessa niin, että se antaa opettajalle hyvät työkalut tunnistaa oppilaiden tuen tarpeet ja taidon tarjota tukea?
- Oppimisen arvioinnissa korostuu entistäkin enemmän arvioinnin monipuolisuus sekä sen kannustava ja oppimista tukeva tehtävä. Miten tämä näkyy oppiaineen arvioinnin kuvauksessa?
- Voidaanko kunkin aineosuuden tekstit laatia ainakin osittain useamman opettajan yhteistyönä niin, että saadaan mukaan sekä oppiaineen opetuksen jatkumo että oppiaineiden välinen yhteistyö?

Ohjeita tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kuvaaminen vuosiluokittain **Vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden merkitys**

- ◆ **Arvioinnin tulee perustua tavoitteisiin** → lukuvuositodistus jokaisen vuosiluokan päätteeksi.
- ◆ Oppilaan tulee hahmottaa tavoitteet ja käyttää niitä **ajattelunsa ja oppimisensa välineinä**.
- ◆ Tavoitteet **suuntaavat** kullakin vuosiluokalla **opetusta ja oppimista** ja auttavat keskittymään työskentelyssä olennaiseen.
- ◆ Tavoitteet vastaavat myös kysymykseen: Miksi tätä pitää opiskella?

Ohjeita tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kuvaaminen vuosiluokittain

Tavoitteiden määrittely vuosiluokittain

- ◆ Määrittely voidaan tehdä paikallisessa opetussuunnitelmassa eri tavoin.
- ◆ Kaikkiin vuosiluokkakokonaisuudelle asetettuihin tavoitteisiin pyritään joiltakin osin kunkin vuosiluokan opetuksessa tai kullakin vuosiluokalla pyritään osaan vuosiluokkakokonaisuudelle asetetuista tavoitteista.
- ◆ Oppiaineen vuosiluokittaiset tavoitteet muodostavat oppimista tukevan jatkumon, jossa tavoitteiden vaativuus kasvaa oppiaineen opintojen edetessä.